

E. 21. 11.

UDVARHELYMEGYE FLÓRÁJÁNAK

FŐBB VONÁSAI

Dupl

GÖNCZI LAJOS

REF. COLL. TANÁRTÓL

KÜLÖNLENYOMAT AZ ORVOS-TERMÉSZETTUDOMÁNYI ÉRTESÍTŐ

XII. KÖT. I. FÜZETÉBŐL

KOLOZSVÁRT

AJTAI K. ALBERT (MAGYAR POLGÁR) KÖNYVNYOMDÁJA

1890

UDVARHELYMEGYE FLÓRÁJÁNAK

FŐBB VONÁSAI

GÖNCZI LAJOS

REF. COLL. TANÁRTÓL

KÜLÖNLENYOMAT AZ ORVOS-TERMÉSZETTUDOMÁNYI ÉRTESÍTŐ
XII. KÖT. I. FÜZETÉBŐL

19.

KOLOZSVÁRT

AJTAI K. ALBERT (MAGYAR POLGÁR) KÖNYVNYOMDÁJA

1890

37897

UDVARHELYMEGYE FLÓRÁJÁNAK FŐBB VONÁSAI.

Gönczi Lajos ref. coll. tanártól.

Udvarhelymegye Erdély-, vagy mint újabban nevezik, a Királyhágóntúli kerület keleti felében Kis- és Nagy-Küküllő-, Háromszék-, Csik- és Maros-Torda megyék közé van beékelve. Felszine nyugatról kelet felé fokozatosan emelkedő felföld. Éjszakkéleti határán az 1798 méter magasságu Hargita hegység emelkedik, melynek oldalágai átfutják csaknem a megye egész területét. A hegyeket jobbra erdőségek borítják s földmivelésre csak az alantabb fekvő lejtők használhatók; völgyei keskenyek, rónaságnak nyoma sincsen. Nagy számú folyói közé a N.-Küküllő, mely éjszakkéleten ered, továbbá a Kis-Küküllő, de ez csak felső folyásával érinti a megyét. Mindkettőnek több mellékfolyója (nagyobb patakok) van, mindazonáltal a Vargyas, Baróth s a Nagy- és Kis-Homoród patakok az Olt folyóba sietnek. Éghajlata hűvös s daczára a hőmérséki viszonyok gyors változásának, a tenyészetre eléggé kedvező. Területe 3417-680 □ kilométer.

Ezen érdekes kis flóratérlet a botanikusok előtt eddigelé kevésbé volt ismeretes, jóllehet Baumgarten, Fuss, Fronius, Schur és mások a Hargitáról s a közelében fekvő Oláhfalú és Lövete községek környékéről több növényt közöltek, melyek Simonkai Erdély edényes flórájáról szóló kritikai nagy művében pontosan fel vannak jegyezve. Az őik sikeres kutatásuk azonban ennek a megyének nagyon kevés pontjára szorítkozott. A megye egész területéről mintegy 300 vadon termő növényfaj lelőhelye lett általuk biztosan kimutatva. Én a sz.-udvarhelyi ref. collegium 1887/8-ik tanévi programjában Székely-Udvarhely környékéről, a kultivált növényeket is oda véve, 650 fajt közöltem, a mit e helyütt csak azért hozok szóba, hogy azon hézagoss közleményemnek egy-két téves adatát itt helyre igazítsam. Ugyanis

az 546. sz. a. közlött *Salix alba* L.-re vonatkozó azon megjegyzés, hogy „ez a fűz magasságra a jegenyével s terebélyességre nézve a tölgyfával bátran kiállja a versenyt“ — nyomtatási tévedésből került a *Salix triandra* L.-hez. Hasonlóképpen a *Silene Armeria* L., *Rhamnús Frangula* L., *Plantago maritima* L., *Salicornia herbacea* L., *Triglochin maritimum* L. és az *Achillea Ptarmica* L. termőhelyeinél azon észrevétel, hogy ezek Sz.-Udvarhely határán nem fordulnak elő, miként azt alábbi enumeratióm igazolja, elesik, mivel később ezeket a növényeket is megtaláltam Sz.-Udvarhelyt a kápolnánál, hová addig nem juthattam be. Továbbá az 53. sz. a. a *Roripa barbaraeoides* Tausch. után álló *Nasturtium silvestre* R. Br. tévedésből került zárójelbe s úgy javítandó ki, hogy mindkét növény megmunkált talajon terem.

Arról a darab Székelyföldről, melynek középpontja Sz.-Udvarhely, s melynek viránya érdekességénél és keleties vonásainál fogva teljes figyelemre méltó, négy-ötévi gyűjtésem eredményeképpen csaknem 1000 faj vadon termő és kultivált növényt tudok felmutatni. Ez idő alatt megjártam a Hargitát Zetelaka felől (mások Oláhfalú felől mászták meg), átkutattam ismételten Udvarhely környékét, Korond és Parajd vidékét, elrándultam Bágyfalu szénamezőire, hol a *Dictamnus caucasicus* F. et M. bőven terem. Ehhez a bejárt területről példaképpen sok érdekes és ritka növényt csatolhatok. Ilyenek: a *Prunella spuria* (grandiflora $\times$ vulgaris) Stapf., *Iris furcata* M. B., *Orob. Transsilvanicus* Spreng., *Daphnè Cneorum* L., *Lilium bulbi-ferum* L., *Achillea Ptarmica* L., *Dianthus superbus* L., *Muscari Transsilvanicum* Schur., *Paronichia cephalotes* MB., *Oenanthe Banatica* Heuff., *Alsine Banatica* Heuff., *Waldsteinia trifolia* Roch., *Aquilegia vulgaris* L. etcet.

Ebben a jegyzékben 950 faj vadon termő növény és néhány válfaj fordul elő. Ebből 800 fajt magam gyűjtöttem, a többit, mintegy 150-et, Erdély edényes flórájából, tehát az irodalomból ígtattam ide. Az ezek után álló zárójeles *Ir.* szócska azt jelenti, hogy azokat nem én szedtem s így gyűjteményemben sincsenek meg, hanem csak az irodalomból közlöm őket. A nevezetesebb termőhelyek inkább a megye keleti felében, a hegyesebb vidéken és Sz.-Udvarhely körül fekszenek, ezek mellett azonban a megyének minden érdekesebb pontja fel van említve. Az átkutatott terület s egyszersmind a megye központja: Sz.-Udvarhely. Tőle éjszakra legtávolabb esik Parajd vidéke

s a Bucsinerdő; e két pont közt fekszik Korond és fürdője, a Firtos hegy, Pálfalva s Udvarhely közelében a Szejkefürdő és Szombatfalva. Keletre a Hargita hegység s ennek aljában Oláhfalva, melytől délre Lővéte falu van, nyugatra, Udvarhely felé a Homoródfürdő, Máréfalva, Fenyéd, Bethlenfalva és Kadicsfalva következnek egymás után. Nyugatra a Fehérnyikó patak mentén A.-Siménfalva, tovább a Magyaros patak mellett Nagy-Solymos; a megye délnyugati pontján Szederjes falu áll. Sz.-Udvarhely városa a N.-Kükküllő balpartján terül el; délen Patakfalva, nyugaton F.-Boldogasszonyfalva nevű falvakkal határos. A 900 méternyi magas Szarkakő hegy, az aljában fekvő Csereerdővel együtt, a Kükküllő völgyének bal oldalán emelkedik. A jobb parton Szombatfalván alól az ugynevezett szombatfalvi oldal vagy Tövisoldal a város irányában húzódik el egészen a 600 m. magas Budvárhegyig (erdő is van rajta), melyet a Hodgya felől jövő patak választ el a vele egyenlő magasságu Csicszererdőtől. A Papkert a város déli, emelkedettebb végén fekszik. A Várrét a városon felül terül el a vasút mellett a Kükküllő két partján. A Kuhar nevű sziklás domb ellenben a városon alól a kápolnáig nyulik le az országút mentén.

Simonkai említett munkájában Erdélynek 55729-076 □ kilométernyi területéről 110 családot és 613 nemzet képviselő 2230 virágos és 53 edényes virágtalan növényfajt mutat ki. Ezen még távolról sem teljes jegyzék Udvarhelymegyének 3417-680 □ kilométernyi területéről 87 családba és 418 nembe tartozó 928 virágos és 22 edényes virágtalan oly növényfaj termőhelyét ismerteti meg, melyeknek szinte fele része teljesen új e megye területére nézve, miből constatálható a székelyföldi vármegyének növény alakban való változatossága, gazdagsága, szóval e flóratérlet érdekessége. És én nagy köszönettel tartozom dr. Simonkai Lajos urnak azon szíves készségeért, melylyel a fajok meghatározását, valahányszor hozzá fordultam, teljesítette s így ezen ismertetés létrejöttét nagyban elősegítette.

Dicotyledoneae.

Dialypetalae.

Ranunculaceae.

Clematis integrifolia L. Székely-Udvarhely, A.-Siménfalva, Bágyban a szénamezőn bőven.

„ *recta* L. Sz.-Udvarhely, Szombatfalva, Patakfalva.

„ *Vitalba* L. Sz.-Udvarhely, Bágy, Etéd.

Thalictrum aquilegifolium L. Sz.-Udvarhelyt a Tövisoldalon.

„ *collinum* Wallr. Sz.-Udvarhelyt a Tövisoldalon.

„ *peucedanifolium* Grisb. Székely-Udvarhely.

Hepatica Transsilvanica Fuss. Sz.-Udvarhelyen a Csere- és Csicsrererdőben.

Pulsatilla nigricans Störk. Sz.-Udvarhely a Kuharon és Budvár tetején

Anemone narcissiflora L. Hargita. (Ir.)

„ *silvestris* L. Sz.-Udvarhelyt a Budvár alján.

„ *nemorosa* L. Sz.-Udvarhelyen bőven.

„ *ranunculoides* L. A.-Boldogasszonyfalva, Udvarhely.

Adonis aestivalis L. Vetések között mindenütt.

Ranunculus paucistamineus Tausch. Parajd. (Ir.)

„ *Rionii* Lag. Udvarhelyen a Szarkakő alatt tócsákban.

„ *Ficaria* L. Mindenütt elég bőven.

„ *platanifolius* L. Parajd. (Ir.)

„ *auricomus* L. Mindenütt a mezei tájon.

„ *dentatus* Baumg. Oláhfalva felett a Hargitán. (Ir.)

„ *Breytinus* Crantz. Lövéte, Oláhfalva, Hargita. (Ir.)

„ *acer* L. Sz.-Udvarhely.

„ *Steveni* Andrz. Sz.-Udvarhely.

„ *Stereni* var. *platyphyllus* Schur. Sz.-Udvarhely.

„ *polyanthemus* L. Sz.-Udvarhely.

„ „ var. *latifissus* Simk. Sz.-Udvarhely.

„ *repens* L. Mindenütt a mezőn.

„ *arvensis* L. Szántóföldeken gyakori.

„ *auricomus* var. *incisifolia* Reichb. Sz.-Udvarhely.

Caltha alpina Schur. Vizenyős réteken, a Hargitán.

Trollius Europaeus L. Sz.-Udvarhely. Parajd. Korond.

Helleborus purpurascens W. és K. Sz.-Udvarhely, Hodgyu, Kadicsfalva, Patakfalva.

Isopyrum thalictroides L. Sz.-Udvarhelyen a Csereerdőben.

Nigella arvensis L. Kadicsfalván tarlókon.

Aquilegia vulgaris L. Sz.-Udvarhelyen a Szarkakő alatt az erdő szélén.

Delphinium Consolida L. Vetések közt és kertekben mindenütt.

Aconitum Moldavicum Hack. Sz.-Udvarhely, Parajd, Lövéte, Oláhfalva.

„ *Cammarum* Jacq. Parajd. (Ir.)

„ *cernuum* Wulf. Parajdnál a Bucsinerdőben a patak mellett. Lövéte.

„ *Toxicum* Reichb. Lövéte. (Ir.)

Actaea spicata L. Sz.-Udvarhelyen a Budvárán.

Berberidaceae.

Berberis vulgaris L. Csak kertekben láttam.

Nymphaeaceae.

Nymphaea alba L. Az ürmösi tóban Kőpecz közelében.

Nuphar sericeum Lang. Uzon (Háromszékm.) határán a tóban.

Papaveraceae.

Papaver hybridum L. Darócz. (Ir.)

„ *Rhoeas* L. Vetések közt mindenütt.

Chelidonium majus L. Falak, kerítések mellett bőven.

Fumariaceae.

Corydalis solida L. Sz.-Udvarhely, Parajd.

„ *capnoides* L. Homoród-Almás barlangjánál. (Ir.)

Fumaria officinalis L. Darócz, Homoród-Szt.-Péter, Homoród-Szt.-Pál. (Ir.)

„ *Schleicheri* Soy-Will. Sz.-Udvarhelyen a Kuharon.

Cruciferae.

Roripa Austriaca Crantz. Korond, Sz.-Udvarhely.

„ *barbareaeoides* Tausch. Sz.-Udvarhely.

„ *Pyrenaica* L. Homoród-Szt.-Pál és Szt.-Péter. (Ir.)

Barbarea vulgaris R. Br. Szántókon, kaszálókon.

Turritis glabra L. Mindenütt gyakori.

Arabis auriculata Lam. var. *dasycarpa* Andr. Sz.-Udvarhely.

„ *hirsuta* L. Sz.-Udvarhely.

- Arabis petrogena* Kern. Sz.-Udvarhely.
- „ *Halleri* L. Hargita. (Ir.)
- „ *Ovirensis* Wulf. Hargita. (Ir.)
- „ *procurrens* W. et K. Hargita. (Ir.)
- Cardamine impatiens* L. Sz.-Udvarhely.
- „ *silvatica* Link. Hargita. (Ir.)
- „ *pratensis* L. Sz.-Udvarhely, Szombatfalva, F.-Boldogasszonyfalva, Kadicsfalva.
- „ *amara* L. A Hargita tetején, Oláhfalunál és Udvarhelyen, a Szarkakő alatt, források körül.
- „ *trifolia* L. Hargita, Lövéte. (Ir.)
- Dentaria glandulosa* W. et K. Hargitán, Sz.-Udvarhelyen erdőkben.
- „ *bulbifera* L. Udvarhelyen erdőben.
- Hesperis inodora* L. Sz.-Udvarhely.
- Sisymbrium officinale* L. Utak, kerítések mellett.
- „ *strictissimum* L. Lövéte, Udvarhely. (Ir.)
- „ *junceum* W. et K. H.-Szent-Pál és Szt.-Péter. (Ir.)
- „ *Sophia* L. Parlagokon.
- Alliaria officinalis* Andr. Gyepükön, cserjék közt bőven.
- Erysimum cheiranthoides* L. Sz.-Udvarhely.
- „ *Pannonicum* Crantz. Mindenütt napos helyeken.
- „ *repondum* L. Homoród-Szt.-Pál és Szt.-Péter (Ir.)
- Courtingia Orientalis* L. Sz.-Udvarhely, Darócz, Városfalva, H.-Szt.-Pál és Szt.-Péter.
- Sinapis arvensis* L. Szántókon.
- „ *Orientalis* L. Vetés közt a mezőn.
- Alyssum calycinum* L. Napos száraz helyeken bőven.
- Draba nemorosa* L. Sz.-Udvarhely.
- Cochlearia Armoracia* L. Kerítések mellett, kertekben.
- Camelina microcarpa* Andr. Vetések közt, szántókon.
- „ *sativa* Fries. Szántóföldeken.
- Thlaspi arvense* L. Utak, ösvények mentén.
- „ *perfoliatum* L. Sz.-Udvarhely.
- Capsella Bursa-pastoris* L. Mindenütt a mezőn bőven.
- Lepidium Draba* L. Sz.-Udvarhely.
- „ *campestre* L. Sz.-Udvarhelyen szántókon.
- Myagrum perfoliatum* L. Sz.-Udvarhelyen kertekben és vetések között.

Neslia paniculata L. Székely-Udvarhely. (Ir.)

Crambe aspera MB. Darócz. (Ir.)

Raphanus Raphanistrum L. Sz.-Udvarhely.

Bunias Orientalis L. Sz.-Udvarhelyen a vár falán, szántókon, vasúti töltéseken.

Cistaceae.

Helianthemum canum L. Sz.-Udvarhelyen a Kuharon.

„ *Chamaecistus* Mill. Sz.-Udvarhely. (Ir.)

„ *obscurum* Pers. Sz.-Udvarhelyt a Kuharon.

Violaceae.

Viola biflora L. Hargita. (Ir.)

„ *hirta* L. Hargita. (Ir.)

„ *ambigua* W. et K. Sz.-Udvarhely.

„ *odorata* L. Cserjék között mindenütt.

„ *silvestris* Kit. Udvarhelyen a Csereerdőben.

„ *canina* L. Gyepes dombokon.

„ *montana* L. Sz.-Udvarhelyen a Csereerdőben.

„ *mirabilis* L. Sz.-Udvarhelynél a Csicsereerdőben.

„ *tricolor* L. Udvarhely, H.-Remete. (Ir.)

„ *saxatilis* Schmidt. Dombos helyeken Udvarhelyen.

„ *arvensis* L. Szántókon, kaszálókon bőven.

Polygalaceae.

Polygala major Jacq. Dombos száraz réteken s legelőkön Udvarhelyen.

Bágyban és Parajdon bőven.

„ *vulgaris* L. Udvarhely, Parajd.

„ *comosa* Schrank. Sz.-Udvarhely.

Silenaceae.

Gypsophila muralis L. Tarlókon s száraz mezőkön mindenütt.

Dianthus Armeria L. Korondon a Sósfürdőnél.

„ *Marisensis* Simk. Korondon és Udvarhelyen gyepes dombokon.

„ „ var. *Ohabensis* Simk. Korond.

„ *trifasciculatus* Kit. (Variatio albo flore). Csupán egy példányt leltem 1885-ben Sz.-Udvarhelyen a Kuharon.

„ *superbus* L. Magyar-Hermány, Lövete, Zetelaka, Hargita hegy.
A korondi fürdőn kívül a bokrok között feltűnő bőven terem.

Saponaria officinalis L. Utak, folyók mentén mindenütt.

Cucubalus baccifer L. Sz.-Udvarhely, Korond.

Silene venosa Gilib. Parajd.

„ „ „ var. *angustifolia*. Korond.

„ „ „ var. *latifolia*. Parajd.

Armeria L. Korondon és Pálfalván sziklás oldalakon. Udvarhelyen 1888-ban egy példányt találtam a várban sziklás falon, ugyanakkor a Szarkakő tetején is egy oly fejletlent láttam, mint a várban. Homoród-Almás barlangjánál is terem.

„ *viscosa* L. Lövéte. (Ir.)

Otites L. Udvarhelyen a Kuharon.

nemoralis W. et K. Parajdnál a Bucsimba vezető országút mentén. a középső fogadó táján. Udvarhelyen a Budvár alján.

„ *nutans* L. Sz.-Udvarhelyt a Budvárerdő tetején.

„ *noctiflora* L. Sz.-Udvarhely.

Melandrium album Mill. A mezőn közönséges.

„ *divicium* L. Hargita, Lövéte, Sz.-Udvarhely, Parajd.

„ *nemorale* Heuff. Sz.-Udvarhely.

Lichnis Flosculi L. Sz.-Udvarhely, Korond, Felső-Sófalva.

Viscaria vulgaris Röhl. Parajd, Pálfalva; Sz.-Udvarhelyen a Szarkakő tetején.

Githago segetum Desf. Vetések közt mindenütt.

Alsinaceae.

Malachium aquaticum L. Sz.-Udvarhelyt a Várréten.

Cerastium vulgatum L. Vetések közt, kertekben mindenütt.

„ *fontanum* Baumg. Hargita. (Ir.)

Stellaria anomala W. et K. Szederjes. (Ir.)

„ *nemorum* L. Sz.-Udvarhely, Hargita.

„ *media* L. Megmunkált talajon mindenütt.

„ *Holostea* L. Bokrok, utak mentén bőven.

„ *graminea* L. Sz.-Udvarhely.

„ *uliginosa* Murr. Oláhfalva, Lövéte, Hargita, Sz.-Udvarhely.

Moehringia trinervia L. Lövéte. (Ir.)

Arenaria serpyllifolia L. Utak mentén, vetések közt.

Alsine verna L. Lövéte. Sz.-Udvarhelyt a Budvár sziklás oldalán bőven.

- Alsine Banatica* Heuff. Sz.-Udvarhelyt a Kuhar és Budvár oldalán. Ritka.
Spergula arvensis L. Oláhfalú, Lövete. (Ir.)
Spergularia rubra L. Parajd. (Ir.)
 „ *Salina* Presl. Jánosfalva, Udvarhely, Parajd, Homoród-
 Szt.-Pál és Szt.-Péter.

Paronychiceae.

- Paronychia cephalotes* MB. Sz.-Udvarhelyt a Kuhar és Budvár szikláin.
Scleranthus annuus L. Sz.-Udvarhelyt a vasúti töltésen.

Linaceae.

- Linum flarum* L. Sz.-Udvarhelyt gypes dombokon.
nervosum W. et K. Sz.-Udvarhely.
perenne L. Sz.-Udvarhelyt a Papkertben. Ritka.
 „ *catharticum* L. Mindenütt nedves réteken.
usitatissimum L. Sz.-Udvarhelyt és Korondon elvadulva.

Malvaceae.

- Malva silvestris* L. Mezei úton, parlagokon mindenütt.
 „ *neglecta* Wallr. Kerítések, ösvények mentén.
Althea officinalis L. Sz.-Udvarhelyen a Küküllő elhagyott árka körül.
 „ *pallida* W. et K. Szederjes. (Ir.)
Lavatera Thuringiaca L. Mezei utak szélén gyakori.
Hibiscus ternatus Cav. Sz.-Udvarhelyt vetések közt.

Tiliaceae.

- Tilia ulmifolia* Scop. Az erdőben majd mindenütt.

Hypericaceae.

- Hypericum perforatum* L. Utak, ösvények mentén.
 „ „ var. *angustatum* Roch. Korond.
 „ *quadrangulum* L. Lövete, Korond, Sz.-Udvarhely.
tetrapterum Fries. Lövete. (Ir.)

Geraniaceae.

- Geranium phaeum* L. Sz.-Udvarhelyt árnyas, bokros helyeken.
pratense L. Sz.-Udvarhelyt és Korondon a fürdőnél a patak
 mentén.
 „ *palustre* L. Sz.-Udvarhely, Korond.

- Geranium sanguineum* L. Erdőszéleken mindenütt.
„ *dissectum* L. Sz.-Udvarhelyt vetések közt.
„ *columbinum* L. Sz.-Udvarhelyt kaszálókon.
„ *divaricatum* Ehrh. Sz.-Udvarhelyt kerítések mellett.
„ *lucidum* L. Lövéte, Hargita. (Ir.)
„ *Robertianum* L. Sz.-Udvarhelyt, Parajdnál a Bucsinban bőven.
Erodium cicutarium L. Szántókon s utak mentén.

Balsaminaceae.

- Impatiens nolitangere* L. A Hargitán, a Firtoson és Parajdon.

Oxalydaceae.

- Oxalis Acetosella* L. Sz.-Udvarhely, Hodgya árnyas erdeiben.

Rutaceae.

- Dictamnus Caucasicus* F. et M. Patakfalvánál és Bágy szénamezején bőven.

Sapindaceae.

- Acer Pseudoplatanus* L. Korond, Sz.-Udvarhely, Lövéte.
„ *campestre* et var. *tomentosum* Kit. Sz.-Udvarhely, Korond.

Celastraceae.

- Econymus Europaeus* L. Cserjésekben mindenütt.
„ *verrucosus* Scop. Az erdőn gyakori.

Rhamnaceae.

- Rhamnus tinctoria* W. et K. Sz.-Udvarhelyt a Kuharon.
„ *Frangula* L. Korondon a fürdőnél. Udvarhely határán egyetlen bokrot láttam.

Leguminosae.

- Genista procumbens* W. et K. Karácsonyfalva, Homoród-Almás.
„ *sagittalis* L. Pálfalva, Korond, Atyha s Parajd hegyi legelőin és kaszálóin feltűnő nagy mennyiségben, különben majd mindenütt bőven terem.
„ *tinctoria* L. Sovány legelőkön és kaszálókon, kivált Korondon bőven.
„ *elatior* Koch. Korondon a fürdőn kívül.
Cytisus nigricans L. Erdős, napos helyeken mindenütt.

- Cytisus albus* Hacq. Sz.-Udvarhelyt a Kuharon bőven.
- „ *leucotrichus* Schur. Sz.-Udvarhelyt az erdőben gyakori.
- Ononis pseudohircina* Schur. Sz.-Udvarhelyt, Szombatfalván és Korondon az országút mentén.
- Medicago sativa* L. Szombatfalva, Sz.-Udvarhely.
- „ *falcata* L. Sz.-Udvarhelyen utak szélén s kaszálókon.
- „ *lupulina* L. Kaszálókon mindenütt.
- Melilotus macrorrhizus* W. et K. H.-Szt.-Pál, H.-Szt.-Péter. (Ir.)
- „ *officinalis* L. Folyók s utak mentén bőven.
- „ *albus* Desr. Udvarhely, Korond.
- Trifolium medium* L. Sz.-Udvarhely.
- „ *Sárosiense* Hazsl. Sz.-Udvarhely.
- „ *alpestre* L. Sz.-Udvarhely. (Ír.)
- „ *Pannonicum* Jacq. Sz.-Udvarhely. Parajdon a „Rapsonné vára“ alatt ez az uralkodó fű.
- „ *arcense* L. A tarló közt közönséges.
- „ *montanum* L. Fiátfalván, Szombatfalván, Udvarhelyen s majd mindenütt a hegyi kaszálókon.
- „ *repens* L. Sz.-Udvarhely.
- „ *hybridum* L. Sz.-Udvarhely, Korond.
- „ *aureum* Poll. Sz.-Udvarhely. (Ir.)
- „ *campestre* Schreb. Mindenütt bőven.
- Dorycnium harbaceum* Vill. Sz.-Udvarhelyt a Kuharon bőven.
- Lotus corniculatus* L. Száraz réteken mindenütt.
- „ *tenuis* Kit. Sz.-Udvarhely, Szejkefürdő, Korond.
- Tetragonolobus siliquosus* L. Szederjes. (Ir.)
- Astragalus Cicer* L. Sz.-Udvarhelyt a Tövisoldalon.
- „ *glycyphyllos* L. Sz.-Udvarhely, Korond, Parajd.
- „ *Monspessulanus* L. Csik-Szt.-Lélek.
- Coronilla varia* L. A mezőn közönséges.
- Onobrychis arenaria* Kit. Napos dombokon.
- Vicia pisiformis* L. Lövéte. (Ir.)
- „ *silvatica* L. Lövéte. (Ir.)
- „ *dumetorum* L. Sz.-Udvarhely.
- „ *Cracca* L. Vetések, cserjék közt.
- „ *villosa* Roth. Sz.-Udvarhely. (Ir.)
- „ *sepium* L. Mindenütt bőven.

- Vicia Pannonica* Crantz. Sz.-Udvarhelyen mezei utak mentén.
hirsuta L. Sz.-Udvarhelyen mezei utak mentén.
 „ *tetrasperma* L. Szántókon elég bőven.
Lathyrus Aphaea L. Sz.-Udvarhely.
 „ *Nissolia* L. Sz.-Udvarhely. (Ir.)
 „ *tuberosus* L. Szántókon.
 „ *pratensis* L. Hegyi kaszálókon.
 „ *platyphyllus* Retz. Lövéte. (Ir.)
Orobus vernus L. Erdők szélein. var. *medius* Simk. Sz.-Udvarhelyen a tőfalakkal vegyesen.
 „ *versicolor* Gmel. Lövéte. (Ir.)
niger L. Közönséges.
laevigatus W. et K. Sz.-Udvarhelyen a Budvárerdő keleti szélén.
 Lövéte, Al.-Csernáton. (Háromszékm.)
 „ *Transsilvanicus* Spreng. Sz.-Udvarhelyen a Csereerdőben. Ritka.

Rosaceae.

- Prunus spinosa* L. Mindenütt bőven
Cerasus Arium L. Erdőkben, kertekben.
 „ *Padus* L. Erdőkben, kertekben.
Crataegus monogyna Jacq. Korond.
 „ *oxyacantha* Baumg. var. *rosea*. A Szejkefürdőn mint dísz-cserje.
 „ *kyrtostyla* Fingerh. Sz.-Udvarhely, Korond.
Cotoneaster integerrima Medic. Homoród-Almás barlangja. (Ir.)
 „ *nigra* Wahlb. Sz.-Udvarhelyt a Csicszererdőben.
Pirus communis L. Erdőkben, mezőkön.
Malus silvester Mill. Erdőkben, mezőkön.
Sorbus aucuparia L. Korond.
 „ *torminalis* L. Erdőkben.
Rubus saxatilis L. Hargita. (Ir.)
 „ *Idaeus* L. Az erdőn bőven.
 „ *sulcatus* Vest. Korondon a fürdőnél.
 „ *caesius* L. Bokrok közt s folyók, patakok mentén.
agrestis W. et K. Lövéte. (Ir.)
Rosa Austriaca Crantz. Parajdon, Udvarhelyt bőven.
 „ *spinosissima* L. Sz.-Udvarhely felett a szombatfalvi oldalon.

Rosa adenophora Kit. Homoród-fürdő, Oláhfalu, Hargita, Lövéte ásványvizénél. (Ir.)

„ *canina* L. Mindenütt bőven.

„ *uncinella* Bess. Sz.-Udvarhelyen a Papkertben.

„ *tortuosa* Wierzb. Lövéte. (Ir.)

Spiraea ulmifolia Scop. Lövéte, Hargita, Szent-Keresztbánya, Oláhfalu mellett. (Ir.)

Spiraea ulmaria L. Sz.-Udvarhelyt, a Várréten.

„ *Filipendula* L. Fűves helyeken bőven.

Geum urbanum L. Kerítések mellett, dombos, erdős helyeken bőven.

„ *Aleppicum* Jacq. Sz.-Udvarhelyt a Csereerdőben, Lövéte, Hargita.

„ *rivale* L. Parajdon, a Juhod pataka és a Buesinban, a K.-Küküllő mentén.

„ *montanum* L. Hargita. (Ir.)

Waldsteinia geoides Willd. Sz.-Udvarhelyen a Budvár gyepes helyein.

„ *trifolia* Roch. Sz.-Udvarhelyen 1888-ban a W. geoides társaságában egy példányt leltem. Ritka.

Fragaria vesca L. Gyepes dombokon mindenütt.

„ *elatio*r Ehrh. Sz.-Udvarhelyt az előbbi társaságában. Ritka.

„ *collina* Ehrh. Korond, Sz.-Udvarhely.

Potentilla supina L. Sz.-Udvarhelyen, kövér szántókon, a Küküllő mentén.

„ *anserina* L. Útak mellett s a Küküllő partjain.

„ *obscura* Willd. Száraz dombokon bőven.

„ *argentea* L. Mindenütt száraz legelőkön.

„ *collina* var. *cano-iridis* Schur. Száldobos. (Ir.).

„ *arenaria* Borek. Sz.-Udvarhely.

„ *rubens* Crantz. Száraz réteken.

„ *aurea* L. Hargita. (Ir.).

„ *chrysocraspedu* Lehm. Hargita. (Ir.).

„ *chrysantha* Trev. Sz.-Udvarhely, Lövéte, H.-Almás barlangja.

„ *reptans* L. Sz.-Udvarhely.

„ *silvestris* Neck. Cserjés dombokon Sz.-Udvarhelyt s Korondon

„ *alba* L. Sz.-Udvarhelyt, a Csereerdő tisztásain.

Agrimonia Eupatoria L. Közönséges.

Alchemilla vulgaris L. Korond-fürdőn.

„ *hybrida* L. Parajdon, Elemér nevű hegyi kaszálón.

Sanguisorba officinalis L. Udvarhelyt és Korondon a kaszálókon.

O n a g r a c e a e.

- Epilobium spicatum* Lam. Sz.-Udvarhely, Korond, Hargita.
„ *hirsutum* L. Vizárkok mentén.
„ *palustre* L. A Hargitán, Lövéten és Oláhfalú forrásainál.
„ *roseum* Schreb. A N.-Küküllő partjain. (Ir.).
Circaea lutetiana L. A Hargitán és Parajdon. Igen gyéren.
„ *intermedia* Ehrh. Lövéte. (Ir.).
„ *alpina* L. Lövéte, Hargita. (Ir.).

L y t h r a c e a e.

- Lythrum Salicaria* L. Nedves réteken, az árkok mentén.
Peplis portula L. Lövéte. (Ir.).

C u c u r b i t a c e a e.

- Bryonia alba* L. Sz.-Udvarhely.

C r a s s u l a c e a e.

- Sedum maximum* Suter. Cserjésekben s falakon.
Sedum Carpaticum Reuss. Hargita (Ir.).
„ *glaucum* W. és K. Parajdon a „Rapsonné-vára“ alján.
„ *glanduloso pubescens* Feicht. Parajd felett a sziklákon.
„ *annuum* L. A Hargitán és a Bucsiban az országút mentén.
„ *Boloniense* Lois. Lövéte. (Ir.).
„ *acre* L. Udvarhelyt a Kuharon bőven.
Sempervivum assimile Schott. Parajdon a „Rapsonné vára“ szikláin.

S a x i f r a g a c e a e.

- Parnassia palustris* L. A Firtos alján, Szejkefürdőn, Parajdon.
Ribes Grossularia L. Sz.-Udvarhely, H.-Almás, Lövéte, Parajd.
„ *alpinum* L. Lövéte. (Ir.).
Chrysosplenium alternifolium L. Parajdon az erdőben, köveken.

U m b e l l i f e r a e.

- Sanicula Europaea* L. A Szejkefürdő felett az erdőben.
Astrantia major L. Sz.-Udvarhelyt a Csereerdőben.
Eryngium planum L. Utak, patakok mentén.

- Eryngium campestre* L. Száraz dombokon, bokrok közt.
Helosciadium repens Jacq. Lövéte (Ir.).
Drepanophyllum falcaria L. Vetések közt, dombokon.
Carum Carvi L. A réteken, bőven.
Pimpinella Saxifraga L. Sz.-Udvarhelyt, Szombatfalván bőven.
Bupleurum rotundifolium L. Sz.-Udvarhelyt gyéren.
     "   *falcatum* L. var. *latifolium* Schur. Sz.-Udvarhelyt a Budvár-
         erdőben.
Oenanthe silaifolia M. B. Parajd. (Ir.).
     "   *Banatica* Heuff. Sz.-Udvarhelyt a Várréten nagyon bőven.
Aethusa Cynapium L. Kerítések mellett, kertekben.
Seseli annuum L. Napsütötte dombos kaszálókon.
Selinum carvifolia L. Korond.
Angelica silvestris L. Sz.-Udvarhely, Korond folyóvizek mentén,
     "   *montana* Schleich. Korondon hegyi kaszálókon bőven.
Ferulago silvatica Bess. Sz.-Udvarhely gyepes dombjain.
Peucedanum carvifolium Crantz. Sz.-Udvarhely, Korond.
     "   *Cervaria* L. Korondon a sósfürdőnél levő dombokon.
     "   *Oreoselinum* L. Korondon, a sósfürdőn belül.
     "   *intermedium* Schur. Lövéte, Hargita. (Ir.).
Pastinaca silvestris Mill. Patakok, utak mentén, szántókon.
Heracleum Sphondylium L. Sz.-Udvarhely, Korond.
     "   *Sibiricum* L. Sz.-Udvarhelyt, a Papkertben. Ritka.
Laserpitium alpinum W. et K. A Hargitán. Ritka.
Daucus Carota L. Mindenütt közönséges.
Caucalis daucoides L. Lövéte, Oláhfalú. Sz.-Udvarhelyt, a Kuharon.
Targenia latifolia L. Darócz. (Ir.).
Torilis Anthriscus L. Szombatfalván a hegyoldalon.
Anthriscus silvestris L. Sz.-Udvarhelyt bőven.
     "   *nitida* Wahlenb. Parajdon az erdőben.
Chacrophyllum temulum L. Parajdon, az erdőben.
     "   *bulbosum* L. kerítések mellett.
     "   *Cicutaria* Vill. Parajdon az erdőben.
     "   *aromaticum* L. Sz.-Udvarhelyt a Várrét bokrai közt.
Conium maculatum L. Sz.-Udvarhelyt, nem közönséges.
Pleurospermum Austriacum L. Lövéte. (Ir.).
Bifora radians M. B. Vetések közt közönséges.

Araliaceae.

Hedera Helix L. Az erdőn. Közönséges.

Cornaceae.

Cornus mas L. Sz.-Udvarhelyt, Patakván az erdőkben bőven.

„ *sanguinea* L. Erdők szélén mindenütt.

Loranthaceae.

Viscum album L. Vadalma és körtefákon a Csereerdőben és a Papkerten Sz.-Udvarhelyt.

Loranthus Europaeus Jacq. Sz.-Udvarhelyt a Csereerdő szélén *Quercus sessiliflorán*; tavaly ezt az erdőt levágták.

Gamopetalae.

Adora Moschatellina L. Szederjes, Hargita (Ir.).

Sambucus Ebulus L. Kertekben, szántókon.

„ *nigra* L. Mindenütt tenyészik.

„ *racemosa* L. Parajdnál a Bucsín-erdőben az országút mellett.

Viburnum Lantana L. Cserjék közt, erdő széleken mindenütt.

„ *Opulus* L. Bokrok közt gyakori.

Lonicera Xylosteum L. Sz.-Udvarhelyt, a Kuharon, a Csicsrererdőben, Korondon.

„ *leiophylla* Kern. Udvarhelymegye alhavasi tájain. (Ir.).

„ *nigra* L. Sz.-Udvarhelyt a Csicsrererdőben. Korondon.

Rubiaceae.

Sherardia arvensis L. Korondon, Udvarhelyt kerítések mellett.

Asperula arvensis L. Sz.-Udvarhelyt bőven.

„ *cynanchica* L. Udvarhelyt, parlagokon.

„ *odorata* L. Székely-Udvarhelyt a Csereerdőben, Parajdon, a Hargitán.

„ *Aparine* M. B. Sz.-Udvarhelyt a Várréten bokrok közt.

Galium glabrum L. Parajdon, az Elemér nevű hegyi kaszálón.

Cruciata L. Kaszálókon, utak mentén, bokrok között.

Aparine L. Sz.-Udvarhelyt, a Várréten, a vasúti hidnál.

„ *rerum* L. Utak mentén. kaszálókon. közönséges.

Galium Mollugo L. Gyepükön, bokrok közt, közönséges.

„ *Schultesii* Vest. Sz.-Udvarhelyt a Várréten.

„ *palustre* L. Sz.-Udvarhelyt és Korondon.

Valerianaceae.

Valeriana officinalis L. Korond, Sz.-Udvarhely, Parajd.

„ *collina* Wallr. A Csicsér oldalán Udvarhelyt, Parajdon.

„ *tripteris* L. Hargita, Parajd.

„ *bijuga* Simk. Lövéte, Hargita. (Ir.).

Valerianella Morisonii Spreng. Sz.-Udvarhely.

Dipsacaceae.

Dipsacus laciniatus L. Útak mentén, közönséges.

Cephalaria radiata Grisb. Sz.-Udvarhelyt a Kuharon.

Knautia arvensis L. Kaszálókon, legelőkön.

„ „ β) *rosea* Baumg. Hegyi kaszálókon.

Succisa pratensis Möncb. Sz.-Udvarhelyt és Korondon kaszálókon.

Scabiosa ochroleuca L. Dombos réteken árkok mentén.

Compositae.

Eupatorium cannabinum L. Sz.-Udvarhely mellett a Szejkefűrdőn bőven.

Adenostyles Kernerii Simk. A Hargitán.

Tussilago Farfara L. Omladékos nedves helyeken, de kivált vizek mentén mindenütt tömegesen.

Petasites officinalis Möncb. Folyók, patakok mentén helyenként tömegesen.

Aster tinctorius Wallr. Sz.-Udvarhelyt a Kuharon.

„ *Tripolium* L. Sz.-Udvarhely (a Kápolnánál), Parajd, Korond, Homoród-Szt.-Pál, Szt.-Péter és Szt.-Márton.

„ *punctatus* W. és K. Homoród-Szt.-Pál, Szt.-Péter, Szent-Márton, Sz.-Udvarhely. (Ir.).

Erigeron Canadense L. Szántókon bőven.

„ *acre* L. Sz.-Udvarhelyt a várréten.

Solidago Virgaurea L. Sz.-Udvarhelyt, Korondon, bokrok között.

„ *alpestris* W. et K. A Hargitán.

Telekia speciosa Schreb. Korondon az Árcsóerdőben, Szedejesen a patakánál. Parajdon a Juhod patakánál nagyon bőven.

- Inula Helenium* L. Sz.-Udvarhelyt inkább tenyésztve.
ensifolia L. Udvarhelyt a Kuharon.
cordata Boiss. Sz.-Udvarhelyen a Papkertben.
 „ *Britannica* L. Útak, árkok mentén, közönséges.
- Pulicaria vulgaris* Gärtner. Sz.-Udvarhely, Korond.
Bidens tripartita L. Vizárkokban, sánczokban.
Rudbeckia laciniata L. Korondon a fürdőnél. Parajd. (Ir.).
Filago arvensis L. Korondon, a patak mentén.
Gnaphalium silvaticum L. a Firtos alján Korond felől tömegesen a
 vágásban.
Gnaphalium uliginosum L. Korondon, a patak mentén.
 „ *diricum* L. Erdős, parlagos dombokon bőven.
- Artemisia Absinthium* L. Száraz dombokon, kivált Pálfalvánál bőven.
 „ *campestris* L. Sz.-Udvarhelyt a Kuharon tömegesen.
 „ *vulgaris* L. Szántókon, réteken, közönséges.
 „ *salina* Willd. Parajd, Homoród-Szt.-Pál és Szt.-Péter. (Ir.).
- Tanacetum corymbosum* L. Sz.-Udvarhelyt és Korondon árnyas erdőkben.
 „ *Leucanthemum* L. Erdők szélén, vasúti töltéseken, Udvarhelyt.
 „ *rotundifolium* W. et K. Lövétenél a Kéruly-fürdőn.
- Matricaria inodora* L. Parlagokon, szántókon bőven.
 „ *Chamomilla* L. Szikár helyeken, falu végeken tömegesen.
- Anthemis Cotula* L. Útak mentén, közönséges.
 „ *arvensis* var. *Haynaldi* Janka. Parajdon a bánya körül.
 „ *tinctoria* L. Száraz dombokon.
 „ *Fussii* Griseb. A Hargitán. (Ir.).
- Achillea Ptarmica* L. Korondon a fürdőn kívül bokrok közt tömegesen.
 Termőhelyei irodalmi feljegyzések szerint Oláhfalú, Udvarhely és a Hargita is.
- Achillea Millefolium* L. Réteken, közönséges.
 „ *collina* Beck. Sz.-Udvarhely, Korond.
 „ *tenuis* Schur. Sz.-Udvarhelyt a Várréten tömegesen.
 „ *Pannonica* Scheele. Sz.-Udvarhelyt egy példányt leltem.
- Doronicum Pardalianches* L. Parajdon bőven, Lövéte, Oláhfalú és a
 Hargita.
- Senecio integrifolius* L. Patakfalvánál és Lövéten.
 „ *vulgaris* L. Szántókon, kertekben, közönséges.
 „ *Nebrodensis* L. Sz.-Udvarhely.

Senecio tenuifolius Jacq. Sz.-Udvarhely (Ir.).

„ *Jacobaea* L. Kaszálókon, legelőkön bőven.

„ *Biebersteinii* Lindem. Sz.-Udvarhely, Bethlenfalva.

„ *nemorensis* L. Sz.-Udvarhelyt a Várréten és Korondon.

„ *sarracenicus* L. A Hargitán és Parajdon.

„ *fluviatilis* Wallr. Sz.-Udvarhelyt a vasúti hidnál a Várréten.

„ *paludosus* L. Oláhfalva (Ir.).

Senecillis Sibirica L. Lövéte, Oláhfalva (Ir.).

Echinops commutatus Jur. Korondon az Árcsóerdő szélén és Udvarhelyt.

Xeranthemum annuum L. Sz.-Udvarhelyt tenyésztve.

Cirsium lanceolatum L. Sz.-Udvarhelyt utak mentén.

„ *nemorale* Reichb. Korond.

„ *furians* Grisb. Sz.-Udvarhely, Korond

„ *brachycephalum* Jur. Sz.-Udvarhelyt s Parajdon utak mellett.

„ *Pannonicum* L. Sz.-Udvarhely, F.-Boldogasszonyfalva.

„ *canum* L. Útak mentén, réteken.

„ *rivulare* Jacq. Darócz, Sz.-Udvarhely (Ir.).

„ *heterophyllum* L. Lövéte. (Ir.).

„ *oleraceum* L. Nedves réteken.

„ *arvense* L. Vetések közt.

Carduus acanthoides L. Ugaron közönséges.

„ *acanthoides* var. *albiflorus* Schur. Mezei utak szélén, Sz.-Udvarhely.

„ *hamulosus* Ehrh. Darócz. (Ir.).

„ *glaucus* Baumg. Lövéte (Ir.).

„ *candicans* W. et K. Darócz. (Ir.).

„ *crispus* L. Ugaron, vetések közt.

„ *personata* L. Parajdon, az Elemér nevű hegyi kaszálón.

„ *nutans* L. H.-Remete (Ir.).

Onopordon Acanthium L. Árkok, utak mentén.

Lappa officinalis All. Korond, Sz.-Udvarhely.

„ *tomentosa* Lam. Útak, kerítések mellett, közönséges.

Carlina alpina Jacq. Korondon, sziklás dombokon.

„ *brevibracteata* Andrae. Sz.-Udvarhely, Parajd, Korond.

Serratula tinctoria L. Korond, Sz.-Udvarhely.

Jurinea Transsilvanica Spreng. Sz.-Udvarhelyt a Kúharon.

Centaurea inducta Janka. Sz.-Udvarhely.

- Centaurea salicifolia* M. B. Sz.-Udvarhelyt a Várréten.
 „ *Austriaca* Willd. Sz.-Udvarhelyt a Várréten.
 „ *Cyanus* L. Vetések közt mindenütt bőven.
 „ *spinulosa* Rochel. Korondon és Sz.-Udvarhelyt.
 „ *Biebersteinii* DC. Korondon és Udvarhelyt dombos helyeken, utak mentén.
Lapsana communis L. Pálfalván, vetések közt.
Cichorium Intybus L. Útak mentén, réteken, parlagokon.
Leontodon autumnalis L. A réteken mindenütt bőven.
 „ *hispidus* L. Kaszálókon, legelőkön.
Picris crepoides Sauter. Sz.-Udvarhely.
Tragopogon Orientalis L. Kaszálókon, utak mentén.
Scorzonera humilis L. Homoród-fürdő, Lövéte, Oláhfalú (Ir.).
 „ *parviflora* Jacq. Parajd. (Ir.).
 „ *Hispanica* L. Lövéte, Oláhfalú. (Ir.).
 „ *purpurea* L. Bágynál, a szénafűben bőven.
Podospermum laciniatum L. Parajd (Ir.).
Hypochaeris maculata L. A Hargitán.
 „ *Helvetica* Jacq. Hargita (Ir.).
Taraxacum officinale Wigg. A réteken, parlagokon mindenütt.
 „ *paludosum* Scop. Lövéte (Ir.).
Lactuca muralis L. A Hargitán és a Bucsiban.
 „ *riminea* L. Lövéte, Hargita (Ir.).
 „ *saligna* L. A Küküllő partján, Udvarhelynél.
 „ *Scariola* L. Cserjés dombokon, utak mentén.
Sonchus uliginosus M. B. Sz.-Udvarhelyt száraz réteken.
 „ *asper* L. Vetések közt mindenütt.
 „ *laevis* L. Szántókon bőven.
Mulgedium alpinum L. A Hargitán, ritka.
Crepis praemorsa L. Fenyédnél a réten.
 „ *biennis* L. Kaszálókon gyakori.
 „ *tectorum* L. legelőkön, parlagokon.
Hieracium Pilosella L. Dombos helyeken.
 „ *aurantiacum* L. A Hargitán és a Bucsinerdőben bőven.
 „ *Bauhini* Schult. Parajdon, Udvarhelyt a Csicseren.
 „ *boreale* Fries. Korondon, Szombatfalván.
 „ *umbellatum* L. Korondon. bokrok között.

Ambrosiaceae.

- Xanthium strumarium* L. Útak, kerítések mentén.
„ *spinosum* L. Útak mentén, vetések szélén, gyéren.

Campanulaceae.

- Phyteuma orbiculare* L. Sz.-Udvarhely (Ir.).
„ *Vagneri* Kern. A Hargita tetején.
„ *tetramerum* Schur. Sz.-Udvarhely, Parajd, Lövéte, Oláhfalú.
Adenophora edentula Simk. Homoród-Fürdő (Ir.).
Campanula Cervicaria L. Korondon, hegyi kaszálókon.
„ *glomerata* L. Cserjés, füves helyeken.
„ *latifolia* L. Lövéte. (Ir.).
„ *Trachelium* L. Zetelaka, Sz.-Udvarhely.
„ *rapunculoides* L. Korond, Zetelaka.
„ *persicifolia* L. Korond, Sz.-Udvarhely, Hargita.
„ *patula* L. Sz.-Udvarhely, Parajd, Korond.
„ *consanguinea* Schott. Homoród-Almás barlangjánál (Ir.).

Vacciniaceae.

- Vaccinium Myrtillus* L. A Hargitán.
„ *uliginosum* L. A Hargitán (Ir.).
„ *Vitis-Idaea* L. Lövétén s a Hargitán.
„ *Oxycoccus* L. Oláhfalú, Lövéte (Ir.).

Ericaceae.

- Andromeda polyfolia* L. Lövéte, Oláhfalú (Ir.).
Rhododendron Kotschyi Simk. A Hargitán. (Ir.).

Hypophytaceae.

- Pyrola rotundifolia* L. A Hargitán, Sz.-Udvarhelyt a Cserében, Lövétén.
„ *secunda* L. A Hargita, Lövéte.
„ *uniflora* L. A Hargitán.
Monotropa Hypopitys L. Lövéte, Oláhfalú (Ir.).

Oleaceae.

- Ligustrum vulgare* L. Erdőkben, cserjékben.
Fraxinus excelsior L. Kertekben, erdőkben.

Asclepiaceae.

Vincetoxicum laxum Bartl. Cserjés dombokon, közönséges.

Apocynaceae.

Vinca minor L. Sz.-Udvarhely környékén az erdőkben bőven.

Gentianaceae.

Gentiana cruciata L. Parajd, Korond, Zetelaka, Sz.-Udvarhely.

asclepiadea L. Sz.-Udvarhely, Parajd, Korond-fürdőnél a bokrok közt bőven.

Pneumonanthe L. Pálfalván és Korondon tömegesen.

„ *Caucasica* M. B. Udvarhelyt a Szarkakőnél, Korondon, a Firtos aljánál.

„ *ciliata* L. Korondon, Udvarhelyt, Zetelakán hegyi kaszálókon.

Erythraea Centaurium L. Kaszálókon, legelőkön mindenütt.

„ *pulchella* Sw. Sz.-Udvarhely, Szejkefürdő, Korond.

Polemoniaceae.

Polemonium coeruleum L. Lövéte. (Ir.).

Convolvulaceae.

Convolvulus sepium L. Berkekben, ligetekben.

„ *arvensis* L. Szántókon, vetések szélén.

Cuscuta Europaea L. Szombatfalván, Medicagón élősködve.

„ *Epithymum* L. Korond-fürdőnél, Rhinantis-on, Galium-on, Achilleá-n, Centureá-n.

Boraginaceae.

Heliotropium Europaeum L. Szederves, Nagy-Solymos, Magyarós (Ir.).

Asperugo procumbens L. Darócz (Ir.).

Echinospermum Lappula L. Réteken, dombokon.

Cynoglossum officinale L. Parlagokon, dombokon, utak mentén.

„ *Germanicum* Jacq. Darócz. (Ir.).

Anchusa officinalis L. Útak, folyók mentén, parlagokon.

„ *Barrelieri* All. Darócz, Udvarhely, Szombatfalva.

Nonea pulla L. Gyepes, napsütötte dombokon.

- Symphytum officinale* L. Mezőkön. réteken.
 „ *tuberosum* L. Erdős helyeken, ligetekben.
 „ *cordatum* W. et K. Lövéte, Hargita. (Ir.).
Cerinth minor L. Gyepes dombokon, utak szélén.
Echium vulgare L. Útak mentén, mezőkön.
 „ *rubrum* Jacq. Bágy szénamezején.
Pulmonaria officinalis L. Erdőkben s mezőkön.
 „ *rubra* Schott. A Hargitán. (Ir.).
 „ *mollissima* Kern. Erdős helyeken.
Lithospermum officinale L. A Szejkefürdőnél Udvarhely közelében.
 „ *arvense* L. Parlagokon, szántókon.
 „ *purpureocoeruleum* L. A Szejkefürdőnél.
Myosotis scabra Simk. Sz.-Udvarhelyt a Várréten.
 „ *montana* Bess. Lövéte. (Ir.).
 „ *arvensis* L. Száraz dombokon, szántókon.

Solanaceae.

- Solanum vulgare* L. Keritések, utak mentén.
 „ *Dulcamara* L. Folyóvizek mentén.
Physalis Alkekengi L. Szent-Demeter, Kelementelke.
Atropa Belladonna L. Lövéte, Parajd. A Hargitán, de kivált a Firtos
 vágásában Korond felett nagyon bőven.
Scopolia Carniolica Jacq. Sz.-Udvarhelyt kertekben.
Hyoscyamus niger L. Útak mellett, közönséges.
Datura Stramonium L. Sánczok mentén, udvarokon.

Personatae.

- Verbascum Thapsus* L. Korondon, hegyi patak mentén. Ritka.
 „ *phlomoides* L. Atyhánál a temetőn, Udvarhelyt a várban és
 a Budvárán.
 „ *australe* Schrad. Parajdon a Bucsiban.
 „ *Austriacum* Schott. Zetelakánál az út mentén.
 „ *phoeniceum* L. Sz.-Udvarhelyt a Kuharon.
 „ *Blattaria* L. Szántókon, utak mellett.
Scrofularia nodosa L. Korondon bőven.
Scrofularia alata Gilib. Korondon vízerek mentén csoportosan.
 „ *Scopolii* Hoppe. Keritések, utak mentén.

- Digitalis ambigua* Murr. A Hargita, Parajd, Sz.-Udvarhely, Korond.
 „ *lanata* Ehrh. Felső-Rákos, Száldobos (Ir.).
Linaria Dalmatica L. Sz.-Udvarhely s a Budvár pataka mentén.
 „ *genistifolia* L. Szombatfalván a réten. Ritka.
 „ *intermedia* Schur. Szántókon, ugarokon, kőfalakon.
Veronica Anagallis L. Vízárkokban.
 „ *Beccabunga* L. Udvarhelyt s Korondon sánczokban.
 „ *Chamaedrys* L. Kaszálókon, réteken.
 „ *officinalis* L. A Hargitán, Firtoson, és a Szarkaköven.
 „ *Pseudo-Chamaedrys* Jacq. Sz.-Udvarhely, Lövéte, Hargita.
 „ *spicata* L. Sz.-Udvarhely. (Ir.)
 „ *orchidea* Crantz. Fűves dombokon.
 „ *bellidioides* L. A Hargitán. (Ir.)
 „ *fruticans* Jacq. A Hargitán. (Ir.)
 „ *serpyllifolia* L. Parajd, Sz.-Udvarhely.
 „ *polita* Fries. Szántókon és kertekben.
 „ *hederaefolia* L. Fűves helyeken, szántókon.
Melampyrum arvense L. Vetések közt, tarlókon.
 „ *barbatum* W. et K. Lövéte. Oláhfal. (Ir.)
 „ *Bihariense* Kern. Erdők szélein.
 „ *sylvaticum* L. Zetelakánál és Parajdnál az erdőben.
Pedicularis Spectrum-Carolinum L. Oláhfal. Kéruly-fürdő.
 „ *Carpatia* Andrae. Lövéte, Homoród-fürdő.
 „ *campestris* Griseb. Sz.-Udvarhely, Lövéte, Homoród-fürdő.
 „ *palustris* L. Korond, Kadicsfalva.
Rhinanthus minor Ehrh. Réteken, szántókon.
 „ *major* Ehrh. Sz.-Udvarhelyt kaszálókon.
 „ „ var. *glandulosus* Simk. Sz.-Udvarhelyt réteken.
Euphrasia stricta Host. Hegyi kaszálókon.
Odontites verotina Lam. Tarlókon.
Orobanche ramosa L. Korondon kender között bőven.
 „ *lutea* Baumg. Sz.-Udvarhelyt a kápolna felé menő patak fűves partján bőven.
Lathraea squamaria L. Sz.-Udvarhelyt a Csereerdőben a patak mentén.

Labiatae.

- Mentha silvestris* L. Sz.-Udvarhelyt száraz, dombos réteken.
 „ *cuspidata* Opiz. Sz.-Udvarhely.

Mentha candicans Crantz. Sz.-Udvarhelyt utak mentén.

„ *Marisensis* Simk. Sz.-Udvarhely.

„ *Wierzbickiana* Opiz. Sz.-Udvarhely patakok mentén.

„ *aquatica* L. A Szejkefürdőn.

„ *reversa* Roch. Patakok, vizárok mentén.

„ *subarvensis* Simk. Udvarhelyt, de kivált Korondon nedves helyeken bőven.

Lycopus Europaeus L. Források, patakok mellett.

Salvia glutinosa L. Parajdon, Korondon, Sz.-Udvarhelyt.

„ *Austriaca* Jacq. Sz.-Udvarhelyt a Várréten.

„ *pratensis* L. Kaszálókon, mezőkön.

„ *verticillata* L. Utak, patakok mentén.

Origanum vulgare L. Sz.-Udvarhelyt, Korondon, a Hargitán.

„ *Barcense* Simk. Sz.-Udvarhelyt s Szombatfalván és Kadicsfalva közt az út mentén.

Thymus collinus MB. Legelőkön, réteken.

„ *montanus* W. et K. Parajdnál a Bucsinban, Korondon a réten.

Clinopodium vulgare L. Cserjésekben, kerítések mellett.

Nepeta Pannonica L. Tarlókon, kaszálókon.

Glechoma hederacea L. Mezőkön, kaszálókon.

„ *hirsuta* W. et K. Dombos kaszálókon.

Melittis melissophyllum L. Árnyas erdőkben.

Lamium amplexicaule L. Szántókon, vetések közt.

„ *purpureum* L. Szántókon, legelőkön.

„ *maculatum* L. Parajdon az Eleméren s Bucsinban az út mentén.

„ *album* L. Réteken, bokros helyeken.

„ *Galeobdolon* L. Erdőkben.

Galeopsis Ladanum L. Szántókon, tarlókon.

„ *Tetrahit* L. Folyóvizek mentén.

„ *speciosa* Mill. Mocsaras helyeken.

„ *pubescens* Bess. Sz.-Udvarhelyt kertekben, szántókon.

Stachys germanica L. Dombos, szikár réteken.

„ *alpina* L. Parajdon a Rapsonné váránál, Oláhfalva s Lővéte erdejeiben.

„ *silvatica* L. Cserjék közt.

„ *palustris* L. Korondon s Udvarhelyt vizek mentén.

- Stachys annua* L. Kaszálókon, bokrok közt.
 „ *recta* L. Utak mentén, bokrokon.
Betonica officinalis L. Utak mentén, bokrok közt, száraz réteken.
Ballota nigra L. Útak mellett s fák tövén.
Leonurus Cardiacus L. Utak mentén, gyepükön.
Chaiturus Marrubiastrum L. Szántókon s kertekben.
Phlomis tuberosa L. Sz.-Udvarhelyt a Kuharon.
Scutellaria galericulata L. Korondon a patak mentén.
 „ *hastifolia* L. A N.-Küküllő omladékos partjain.
Prunella vulgaris L. Kaszálókon, legelőkön.
 „ *grandiflora* L. Sz.-Udvarhelyt a Csere alatt. Ritka.
 „ *spuria* Stapf. Sz.-Udvarhelyt gyepes dombokon, a Csere alatt.
 Ritka.
Ajuga reptans L. A réteken, kaszálókon. (Floribus caeruleis et purpureis.)
 „ *Genevensis* L. Utak mentén mezőkön. (Floribus caeruleis, purpureis et albis.)
 „ *Genevensis* var. *bracteis integris*. Utak mentén. (In prato Papkert floribus rubentibus et bracteis integris).
 „ *Laxmanni* L. Daróc. (Ir.)
 „ *Chamaepitys* L. Sz.-Udvarhelyt a Kuharon gyéren.
Teucrium Chamaedrys L. Dombos, köves helyeken.
 „ *prostratum* Schur. Sz.-Udvarhelyt a Köveshágó oldalán.

Verbenaceae.

Verbena officinalis L. Parlagokon.

Primulaceae.

- Lisymachia vulgaris* L. Nedves réteken, berkekben.
 „ *Nummularia* L. Árnyas, nedves kaszálókon.
Anagallis arvensis L. Szántókon, kertekben.
 „ *coerulea* Schreb. Vasúti töltéseken, szántókon.
Cetunculus minimus L. Szt.-Keresztbánya, Oláhfalú mellett. (Ir.)
Primula officinalis L. Kaszálókon, legelőkön, réteken.
Glaux maritima L. Homoród-Szt.-Pál, Szt.-Péter és Szt.-Márton.

Plumbaginaceae.

Statice Gmelini Willd. Sz.-Udvarhelyt a kápolnánál. H.-Szt.-Pál, H.-Szt.-Péter és Szt.-Márton.

Plantaginaceae.

Plantago tenuiflora W. et K. A Hargitán. (Ir.)

„ *major* L. Utak mentén, réteken, legelőkön.

„ *media* L. Utak mentén.

„ *lanceolata* L. Kaszálókon, dombokon.

„ *eriphora* Hoffm. Sz.-Udvarhelyt a temetőn.

„ *altissima* L. Sz.-Udvarhelyt a vasúti töltéseken.

„ *maritima* L. Sz.-Udvarhely (kápolna), Korond, Parajd, Homoród-Szt.-Pál, Szt.-Pál és Szt.-Péter.

Apetalae.

Atriplicaceae.

Amarantus retroflexus L. Szántókon, vetések közt.

Salicornia herbacea L. Sz.-Udvarhely, Parajd, Korond, H.-Szt.-Pál, Szt.-Péter és Szt.-Márton.

Chenopodium hybridum L. Parlagokon, szántókon.

„ *urbicum* L. Szántókon, utak mentén.

„ *album* L. Parlagokon, kertekben.

„ *polyspermium* L. Vetések közt, kertekben.

„ *Botrys* L. Sz.-Udvarhelyt kertekben, parlagokon.

„ *Bonus-Henricus* L. Utak mentén, kerítések mellett.

„ *glaucum* L. Szántókon, vetések közt.

Atriplex patula L. Szántókon, kertekben.

„ *angustifolia* Simk. Korondon a sóskutnál.

„ *microsperma* W. et K. Korondon kerítések mellett. Sz.-Udvarhely, Parajd.

Rumex maritimus L. Homoród-Szt.-Pál és Szt.-Péter. (Ir.)

„ *conglomeratus* Murr. Nedves réteken, utak mentén.

„ *crispus* L. Árkok, szántók szélén.

„ *scutatus* L. Kertekben.

„ *Acetosa* L. Füves, cserjés kaszálókon.

„ *Acetosella* L. Korondon a sósfürdő ösvénye mentén.

- Polygonum Bistorta* L. A Hargitán, Sz.-Udvarhelyt.
 „ *civiparum* L. A Hargitán. (Ir.)
 „ *amphibium* L. Uzonnál (Háromszékm.) a tónál.
 „ *lapathifolium* L. Kerítések mellett, töltéseken.
 „ *Persicaria* L. Kertekben, kerítések, árkok mentén.
 „ *Hydropiper* L. Vizárok, sánczok mentén.
 „ *minus* Huds. Sz.-Udvarhely. (Ir.)
 „ *patulum* MB. Sz.-Udvarhelyt szántókon, tarlókon.
 „ *ariculare* L. Parlagokon, útakon.
 „ *Convolvulus* L. Szántókon, útszéleken.

Thymelaeaceae.

- Lygia Passerina* L. Szántókon. Sz.-Udvarhelyt a sósfürdőnél.
Daphne Mezereum L. Az erdőn mindenütt bőven.
 „ *Cneorum* L. Lákod, Derzs, Muzsna, erdőszéleken.

Santalaceae.

- Thesium Linophyllum* L. Sz.-Udvarhelyen Szarkakő felé az erdő szélén.
 „ *ramosum* Hayne. Oláhfalu. (Ir.)

Aristolochiaceae.

- Aristolochia Clematitis* L. Siménfalva, Vécze, Szt.-Demeter.
Asarum Europaeum L. Árnyas erdőkben.

Euphorbiaceae.

- Euphorbia helioscopia* L. Szántókon, parlagokon, utak szélén.
 „ *stricta* L. Korond fürdő és Atyha közt.
 „ *Carniolica* Jacq. A Hargitán. (Ir.)
 „ *polichroma* Kern. Szántók szélén.
 „ *amygdaloides* L. Sz.-Udvarhelyt a Csereerdőben.
 „ *Cyparissias* L. A mezőn mindenütt.
 „ *salicifolia* Host. Szántók szélén, utak mentén.
 „ *exigua* L. Szántókon gyakori.
Mercurialis perennis L. Sz.-Udvarhelyt a Csicsererdőben.

Cannabaceae.

- Cannabis sativa* L. Termesztve s elvadulva.
Humulus Lupulus L. Berkekben, gyepükön.

Urticaceae.

- Urtica urens* L. Kertekben, falak mellett.
„ *dioica* L. Mindenütt közönséges.

Ulmaceae.

- Ulmus campestris* L. Bágyban a szénamezőn, Parajdon az erdőben gyéren.
„ *glabra* Mill. Farczádon. (Ugy lehet: tenyésztve).

Cupuliferae.

- Fagus sylvatica* L. Nagy erdőket képez.
Quercus sessiliflora Salisb. Sz.-Udvarhelyt és Pálfalván erdőket képez.
„ *Robur* L. Az előbbivel vegyesen.
„ *Kernerii* var. *glabrata* Heuff. Sz.-Udvarhely.
„ *aurea* Wierzb. Sz.-Udvarhely.
Corylus Avellana L. Erdőkben mindenütt.
Carpinus Betulus L. Lombos erdőkben.

Betulaceae.

- Betula verrucosa* Ehrh. Mátéfalvánál, Korondon.
Alnus glutinosa L. Folyók, patakok mentén.
„ *incana* L. A vármegyében több helyütt. (Ir.)

Salicaceae.

- Salix fragilis* L. Sz.-Udvarhelyt a várréten.
„ *rubens* Schrank. Sz.-Udvarhelyt a Várréten.
„ *alba* L. Sz.-Udvarhelyt a Várréten, Korondon a fürdőnél.
„ *triandra* L. Korond, Sz.-Udvarhely.
„ *daphnoides* Vill. Sz.-Udvarhelyt. (Lehet, hogy tenyésztve.)
„ *purpurea* L. Folyók mentén mindenütt.
„ *cinerea* L. A N.-Küküllő mentén.
„ *Caprea* L. Sz.-Udvarhelyt a Papkertben és a Küküllő mentén.
„ *rosmarinifolia* L. Oláhfal. (Ir.)
„ *oligotricha* (Babilonica $\times$ excelsior) Simk. Sz.-Udvarhely.
„ *excelsior* (*Salix fragilis* var. *pilosa*) Host. Sz.-Udvarhely.
Populus tremula L. Sz.-Udvarhelyt a Csereerdőben.
„ *nigra* L. Erdőkben, ligetekben Sz.-Udvarhelyt s Korondon.

Monocotyledoneae.

Orchidaceae.

- Orchis purpurea* Huds. Sz.-Udvarhelyt erdők szélén.
 „ *militaris* L. Lövéte, Parajdon a vár alatt.
 „ *ustulata* L. Parajd, Lövéte, Oláhfalu.
 „ *coriophora* L. Sz.-Udvarhelyt a Várréten. Ritka.
 „ *globosa* L. Parajdon a várnál, Sz.-Udvarhelyt a Budvárerdő keleti szélén. Lövéte, Oláhfalu.
 „ *Morio* L. Sz.-Udvarhelyt dombos, nedves kaszálókön bőven.
 „ *pallens* L. Parajdon az Elemér-kaszálón bőven. Hargita, Lövéte.
 „ *speciosa* Host. Sz.-Udvarhelyt a katonai lövőház körül.
 „ *elegans* Heuff. Székely-Udvarhelyt a Várréten. Ritka. Agyagfalva, Oláhfalu.
 „ *sambucina* L. Mátéfalva, Agyagfalva, Oláhfalu.
 „ *maculata* L. Parajdon az erdőn bőven.
 „ *incarnata* L. Sz.-Udvarhelyt a Várréten.
Anacamptis pyramidalis L. Lövéte, Hargita. (Ir.)
Gymnadenia conopsea R. Br. Parajdon.
 „ *albida* L. Lövéte, Oláhfalu, Hargita (Ir.)
Coeloglossum viride L. Lövéte, Hargita. (Ir.)
Platanthera obtusifolia Schur. Sz.-Udvarhelyt a Csereerdőben.
Herminium Monorchis L. Lövéte, Oláhfalu, Hargita. (Ir.)
Epipogium aphyllum Sw. Lövéte. (Ir.)
Cephalanthera alba Crantz. Sz.-Udvarhelyt a Budvár erdejében.
 „ *angustifolia* Crantz. Parajd.
 „ *rubra* L. Magyar-Hermány, Sz.-Udvarhely. (Ir.)
Epipactes latifolia L. Parajd, Lövéte, Oláhfalu, Hargita.
 „ *rubiginosa* Crantz. Korondon a Hollókő alatt. Lövéte, Hargita.
 „ *palustris* L. Lövéte. (Ir.)
Listera orata L. Parajdon a várnál.
Neottia Nidus-avis L. Az erdőkben bőven.
Cypripedium Calceolus L. Sz.-Udvarhelyt a Budvárerdő szélén, Parajdon a várnál bőven.

Alismaceae.

- Alisma Plantago* L. Vizenyős réteken, vizárkokban.
Sagittaria sagittifolia L. Uzon (Háromszékm.) tavában.

Butomaceae.

Butamus umbellatus L. Uzon (Háromszékm.) tavában.

Juncaginaceae.

Triglochin maritimum L. Sz.-Udvarhely, Korond, Parajd, Homoród-Szt.-Pál, Szt.-Péter.

Najadaceae.

Potamogeton lucens L. Ürmösi tóban, Köpecz közelében.

Typhaceae.

Typha angustifolia L. Sz.-Udvarhelyt vizárokban.

Sparganium erectum L. Sz.-Udvarhely.

Iridaceae.

Gladiolus imbricatus L. Oláhfal. (Ir.)

Iris furcata MB. Sz.-Udvarhelyt a Kuhar patak felőli gyepes oldalán és a Csicsrererdő szikláin. Ritka.

„ *Hungarica* W. et K. Az Almási barlangnál. (Ir.)

„ *Pseudocorus* L. Homoród-Szt.-Pál, Alsó-Siménfalva.

„ *Sibirica* L. Bágy, H.-Almás, Száldobos, Lövéte, Oláhfal. Homoród-fürdő.

„ *subbarbata* Joó. Lövéte. (Ir.)

„ *graminea* L. Sz.-Udvarhely. (Ir.)

„ *caespitosa* Pall. Sz.-Udvarhelyt a Csicseren, Kadicsfalván a Rezen és Hodgyában.

Amaryllidaceae.

Narcissus poeticus L. Sz.-Udvarhely, Szent-Király. Mátéfalvánál a lápon Bágyban a szénamezőn tömegesen. Lövéte, Oláhfal.

Leucojum vernum Lövéte, Oláhfal. (Ir.)

Galanthus nivalis L. Patakok mentén, erdőkben.

Liliaceae.

Asparagus officinalis L. Sz.-Udvarhelyt a Kuharon.

Streptopus amplexifolius L. Magyar-Hermány. (Ir.)

Paris quadrifolia L. Sz.-Udvarhelyt az erdőben.

Polygonatum verticillatum L. Parajd (az Eleméren), Lövéte, Oláhfalú, Hargita.

„ *officinale* L. Sz.-Udvarhelyt a Küküllő bokros partjain.

„ *latifolium* Jacq. Sz.-Udvarhelyt a Cserében.

„ *multiflorum* L. Sz.-Udvarhelyt, Korondon a fürdőn kívül a bokrok tövében bőven.

Convallaria majalis L. Az erdőn mindenütt.

Majanthemum bifolium L. Sz.-Udvarhelyt és Parajdon az erdőben.

Lilium bulbiferum L. Sz.-Udvarhelyt a Papkert cserjái között. Ritka.

„ *Martagon* L. Bágy, Sz.-Udvarhely.

Erythronium Dens-canis L. Erdők szélein.

Anthericum ramosum L. Sz.-Udvarhelyt, Korondon szikár dombokon.

Ornithogalum pyramidale L. Sz.-Udvarhelyt a Csicseren.

„ *umbellatum* L. A Szejkefürdő és Szombatfalva közt.

„ „ L. var. *millegranum* Janka. Sz.-Udvarhelyt a Kuharon.

Gagea arvensis Pers. Sz.-Udvarhelyt szántókon.

„ *silvatica* Pers. Sz.-Udvarhelyt a Budvárerdőben, gyéren.

Scilla bifolia L. Az erdőn mindenütt bőven.

Muscari Transsylvanicum Schur. Sz.-Udvarhelyt a Csereerdő tisztásain.

Allium ursinum L. Sz.-Udvarhelyt az erdőben a Szarkakő felé.

„ *montanum* Schmidt. Sz.-Udvarhely. (Ir.)

„ *flavescens* Bess. Homoród-Almás barlangja. (Ir.)

„ *ochroleucum* W. et K. Lövéte, Oláhfalú. (Ir.)

„ *Scorodoprasum* L. Sz.-Udvarhely, Bágy, Korond.

„ *flavum* L. Sz.-Udvarhelyt a Kuharon bőven.

„ *pallens* L. Korondon a sóőrök lakása körül, sziklákon.

Colchicaceae.

Colchicum autumnale L. Kaszálókon, réteken mindenütt.

Veratrum album L. Sz.-Udvarhelyt és Korondon.

Juncaceae.

Juncus glaucus Ehrh. Sz.-Udvarhelyt patakok mentén.

„ *atratus* Krock. Sz.-Udvarhelyt.

„ *lampocarpus* Baumg. Sz.-Udvarhelyt.

- Juncus compressus* Jacq. Udvarhelyt és Korondon források mellett.
 „ *Gerardi* Lois. Sz.-Udvarhelyt (a kápolnánál), Korondon Atyha felé.
 „ *bufonius* L. Korond és Atyha közt az út mentén.
Luzula pilosa L. Sz.-Udvarhelyt a Csicszererdőben.
 „ *angustifolia* Wulf. Sz.-Udvarhelyt a Szarkakő alatt.
 „ *cuprina* Rock. Korondon, a Hargitán.
 „ *campestris* L. Kaszálókon, réteken.

Cyperaceae.

- Cyperus fuscus* L. Sz.-Udvarhelyt árkokban.
 „ *flavescens* L. Korondon vizenyős hegyi réteken.
 „ *Pannonicus* Jacq. Homoród-Szt.-Pál, Szt.-Péter és Szt.-Márton.
Rhynchospora alba L. Lövéte, Oláhfalú. (Ir.)
Scirpus palustris L. Sz.-Udvarhelyt a Várréten.
 „ *Carniolicus* Koch. Korondon és Sz.-Udvarhelyt legelőkön.
 „ *Tabernaemontani* Gmel. Korond- és Szejké-fürdő.
 „ *digynus* Godr. Parajdon a réteken.
 „ *silvaticus* L. Erdőkben, árkok s patakok mentén.
Eriophorum vaginatum L. Lövéte, Oláhfalú. (Ir.)
 „ *latifolium* Hoppe. Sz.-Udvarhely, Patakfalva, Szejké-fürdő.
Carex dioica L. Oláhfalú. (Ir.)
 „ *Davalliana* Smith. Oláhfalú. (Ir.)
 „ *culpina* L. Állóvizek mellett.
 „ *praecox* Schreb. Sz.-Udvarhelyt a ref. temetőn.
 „ *leporina* L. Parajdon a réten.
 „ *echinata* Murr. Lövéte, Oláhfalú, Hargita. (Ir.)
 „ *Buekii* Wimm. Sz.-Udvarhelyt a Várréten.
 „ *rufa* L. Sz.-Udvarhely. (Ir.)
 „ *tomentosa* L. Sz.-Udvarhelyt a Várréten.
 „ *montana* L. Sz.-Udvarhelyt a várréten.
 „ *verna* Chaix. Sz.-Udvarhelyt dombokon.
 „ *humilis* Leys. Sz.-Udvarhely.
 „ *digitata* L. Sz.-Udvarhelyt az erdőn.
 „ *pilosa* Scop. Sz.-Udvarhelyt.
 „ *Michellii* Host. Sz.-Udvarhelyt a Budvár sziklás oldalán.
 „ *flava* L. Korond, Hargita.
 „ *distans* L. Sz.-Udvarhelyt a sósfürdőnél, a Hargitán.

- Carex rostrata* With. Oláhfalu. (Ir.)
 „ *vesicaria* L. Sz.-Udvarhelyt a Várréten.
 „ *hirta* L. Sz.-Udvarhely, Korond.

Gramineae.

- Andropogon Ischaemum* L. Legelőkön, dombokon.
Panicum Crusgalli L. Vetések közt, szántókon.
Setaria verticillata L. Veteményes kertekben, vetések közt.
 „ *viridis* L. Réteken, parlagokon, szántókon.
 „ *glauca* L. Kaszálók szélein, vetések közt.
Baldingera arundinacea L. Sz.-Udvarhelyt a Várréten, a Küküllő partján
Hierochlea australis Schrad. Sz.-Udvarhelyt, bokrok közt.
Anthoxanthum odoratum L. Kaszálókon, legelőkön.
Alopecurus pratensis L. Kaszálókon, legelőkön.
Alopecurus geniculatus L. Nedves réteken.
Phleum pratense L. Legelőkön, kaszálókon.
Agrostis alba L. Sz.-Udvarhelyt, árkokban.
 „ *vulgaris* With. Korondon a hegyi kaszálókon s Udvarhelyt.
 „ *neglecta* Ehrh. Lövéte (Ir.).
Phragmites communis Trin. Patakok mentén.
Sesleria Heufleriana Schur. Sz.-Udvarhelyt a Csicszererdőben.
Koeleria cristata L. A kaszálókon Korondnál, et var. *colorata* Heuff.
 Ugyanott bőven.
Holcus lanatus L. Kaszálókon.
Arrhenatherum elatius L. Sz.-Udvarhelyt a Várréten.
Avena adsurgens Schur. Oláhfalu (Ir.).
 „ *flavescens* L. Sz.-Udvarhelyt a Várréten.
 „ *elatior* Sz.-Udvarhelyt a Várréten,
Melica ciliata L. Sz.-Udvarhelyt (Ir.).
 „ *nutans* L. Cserjés erdőszeleken.
 „ *picta* C. Koch. Hasonló helyeken az előbbivel.
Briza media L. Korondon és Udvarhelyt némely kaszálókon.
Poa annua L. Legelőkön, kaszálókon.
 „ *trivialis* L. Sz.-Udvarhelyt a Várréten.
 „ *angustifolia* L. Sz.-Udvarhelyt erdőszeleken, kaszálókon.
 „ *pratensis* L. Az előbbivel vegyesen.
Catabrosa aquatica var. *uniflora* Kern. Sz.-Udvarhelyt a Várréten. Ritka.

- Dactylis glomerata* L. Kaszálókon, utak, ösvények mentén.
Cynosurus cristatus L. Korondon, a kaszálókon bőven, Udvarhely.
Bromus secalinus L. Vetések közt, tarlókon.
 „ *mollis* L. Sovány kaszálókon.
Festuca distans L. Homoród-Szt.-Pál, H.-Szt.-Péter (Ir.).
 „ *salinaria* Simk. Sz.-Udvarhely, Zombor, Parajd. (Ir.).
 „ *pseudoovina* Hackel. Sz.-Udvarhely.
 „ *rupicola* Heuff. Sz.-Udvarhelyt és Korondon.
 „ *elatio*r L. Sz.-Udvarhelyt, dombos legelőkön.
 „ *gigantea* L. Sz.-Udvarhely erdeiben.
 „ *montana* MB. Oláhfalú, Sz.-Udvarhely (Ir.).
Brachypodium silvaticum Huds. Sz.-Udvarhely, Korond.
Triticum repens L. Utak szélein, szántókon.
 „ *repens* var. *aristatum* Baumg. Kadicsfalvánál a réten.
Lolium perenne L. Mezőkön, utak mentén.
 „ *multiflorum* Lam. Sz.-Udvarhelyt a vasúti töltéseken.

Gymnospermae.

Coniferae.

- Juniperus communis* L. Az erdők szélén gyakori.
Pinus silvestris L. Fenyveseinkben gyéren.
Larix decidua Mill. Havasainkon nagyon gyéren.
Abies excelsa Poir. Fenyveseink jobbára ebből állnak.
 „ *Picea* L. Fenyédnél és Máréfalvánál az előbbi társaságában.

Cryptogamae vasculares.

Selaginellaceae.

- Selaginella Selaginoides* L. Hargita. (Ir.).

Lycopodiaceae.

- Lycopodium Selago* L. A Hargitán.
 „ *annotinum* L. Lövéte, Hargita (Ir.).
 „ *clavatum* L. Sz.-Udvarhely, Lövéte.

Ophioglossaceae.

- Botrychium matricariaefolium* A Br. Lövéte, Oláhfalú (Ir.).

Polypodiaceae.

- Polypodium vulgare* L. Árnyas, sziklás erdőkben mindenütt.
Phegopteris polypodioides Feé. Hargita. (Ir.).
„ *Dryopteris* L. Lövéte, Oláhfalú (Ir.).
Aspidium hastulatum Ten. Lövéte. (Ir.).
„ *Braunii* Spenn. Hargita. (Ir.).
„ *Filix-mas.* L. Az erdőkben mindenütt.
Athyrium Filix-femina L. Árnyas erdőkben.
Asplenium Trichomanes L. Parajdon, sziklás erdőkben bőven.
Scolopendrium vulgare Sm. Lövéte, Oláhfalú (Ir.).
Blechnum Spicant L. Hargita (Ir.).
Pteris aquilina L. Erdők szélein mindenütt.
Onoclea Struthiopteris L. Szederjesen és Parajdon patakok mentén.
Aspidium Filix-femina L. A Szejkefürdő felett az erdőben.

Equisetaceae.

- Equisetum arvense* L. Szántókon, mezőkön.
„ *Telmateja* Ehrh. Patakok mellett, réteken.
„ *Silvaticum* L. A Hargita hegységben a Nagyerdőben és Máréfalvánál. (Ir.).
„ *palustre* L. Vizenyős réteken, a Szejke-fürdőnél.

Székely-Udvarhely, 1890. február 28.

HAUPTZÜGE DER FLORA DES UDVARHELYER COMITATES.

Von Ludwig Gönczy, Gymnasial-Professor.

Das Udvarhelyer [Comitat liegt in der östlichen Hälfte Siebenbürgens, umgeben von den Comitaten Kl. und Gr. Kockelburg, Háromszék, Csík- und Maros-Torda. Seine Oberfläche bildet ein von Westen gegen Osten zu stufenweise sich erhebendes Hochland. An seiner nordöstlichen Grenze erhebt sich das 1798 M. hohe Hargitagebirge, dessen westliche Ausläufer beinahe die ganze Fläche des Comitates bedecken. Die Berge sind grösstentheils bewaldet, und nur die tiefer liegenden Abhänge sind für den Ackerbau geeignet; die Thäler sind schmal, von Ebenen findet sich keine Spur. Unter seinen fliessenden Gewässern ist das bedeutendste der Gross-Kockel, welcher jedoch blos in seinem oberen Laufe das Comitat berührt. Beide haben mehrere Nebenflüsschen (grössere Bäche); die Bäche von Vargyas, Baróth, Nagy- und Kis-Homoród aber ergiessen sich in den Althfluss. Das Klima ist kühl und trotz des schnellen Witterungswechsels für die Vegetation ziemlich günstig. Die Oberfläche nimmt 3417·68 □ Km. ein.

Dieses interessante Florenggebiet war den Botanikern bisher wenig bekannt, obzwar Baumgarten, Fuss, Fronius, Schur und andere aus der Hargita und den Gegenden der nahe liegenden Gemeinden Oláh-falu und Lövéte mehrere Pflanzen anführen, welche in dem grossen kritischen Werke Dr. Ludw. Simonkai's „Erdély edényes flórájáról“ (d. i. Über die Gefässpflanzen Siebenbürgens) pünktlich verzeichnet sind. Ihre erfolgreichen Untersuchungen beschränken sich jedoch nur auf sehr wenige Punkte des Comitates. Aus dem ganzen Gebiete des Comitates wurden durch sie die Fundorte etwa 300 wildwachsender Pflanzenarten sicher nachgewiesen.

Ich kann aus dem Stück Széklerlandes, mit dem Mittelpunkte Sz.-Udvarhely, dessen Flora ihres Interessanten wegen und des orientalischen Anstriches zufolge Beachtung verdient, als Ergebniss meiner 4—5-jährigen Aufsammlungen beinahe 1000 wildwachsende und kultivierte Pflanzen nachweisen. Während dieser Zeit beging ich die Hargita von Zetelaka aus (andere bestiegen sie von Oláhfalva), durchforschte wiederholt die Gegenden von Udvarhely, Korond und Parajd, besuchte die Wiesen von Bágyfalva, wo *Dictamnus Caucasicus* F. et M. häufig gedeiht. Dieser Art kann ich aus dem begangenen Gebiete beispielweise viele interessante und seltene Pflanzen hinzufügen, wie: *Prunella spuria* (grandiflora $\times$ vulgaris) Stapf, *Iris furcata* MB., *Orobis Transsilvanicus* Spreng, *Daphne Cneorum* L., *Lilium bulbiferum* L., *Achillea Ptarmica* L., *Dianthus superbus* L., *Muscari Transsilvanicum* Schur, *Paronychia cephalotes* MB., *Oenanthe Banatica* Heuff., *Alsine Banatica* Heuff., *Waldsteinia trifolia* Roch., *Aquilegia vulgaris* L., ect. ect.

Meine Enumeration enthält 950 wildwachsende Pflanzen und einige Varietäten. Davon habe ich selbst 800 gesammelt, die übrigen, etwa 150, sind dem Werke „Erdély edényes flórája“, also der Litteratur entnommen. Die eingeklammerte Silbe *Ir.* nach diesen bedeutet, dass ich diese Arten nicht selbst sammelte und dieselben also auch in meiner Sammlung fehlen; sondern dass sie der Litteratur entnommen wurden. Die wichtigeren Fundorte liegen mehr in der Umgebung von Sz.-Udvarhely; ausser diesen sind aber alle bedeutenderen Punkte des Comitatus erwähnt. Der Mittelpunkt des durchforschten Gebietes und zugleich des Comitatus ist: Sz.-Udvarhely. Von hier liegt nördlich am entferntesten Parajd und der Bucsinwald; zwischen diesen beiden Punkten liegt Korond und sein Bad, der Berg Firtos, Pálfalva, und in der Nähe Udvarhely's das Szejkebad und Szombatfalva. Östlich liegt die Hargita und am Fusse derselben Oláhfalva. Südlich davon liegt Lövéte, westlich gegen Udvarhely folgen das Homoroder Bad, Máréfalva, Fenyéd, Betlenfalva und Kadicsfalva. Gegen Westen zu liegt neben dem Laufe des Fehérnyikó Baches Alsó-Siménfalva, weiter neben den Magyaros Bach Nagy-Sólymos, und am südwestlichen Punkte des Comitatus Szederjes. Die Stadt Székely-Udvarhely breitet sich am linken Ufer des Gr. Kockelflusses aus; gegen Süden grenzen daran Patakfalva, gegen Westen aber Felső-Boldogasszonyfalva.

Der 900 M. hohe Szarkakő-Berg, sammt dem Walde Csereerdő an seinem Fusse, erhebt sich auf der linken Seite des Kockelthales. Am rechten Ufer zieht von Szombatfalva an gegen die sogenannte „Szombatfalvi oldal“ oder „Tövisoldal“ bis zum 600 M. hohen Budvár-Berg (auch mit Wald), welcher durch einen vom Hodgya herabziehenden Bach von dem gleich hohen Csiesererdő abgetrennt ist. Der Papkert liegt auf dem südlichen, erhöhten Ende der Stadt. Die Várrét (Burgwiese) breitet sich oberhalb der Stadt an beiden Ufern des Kockelflusses neben der Eisenbahn aus. Der steinige Hügel Namens „Kuhar“ aber zieht unterhalb der Stadt entlang der Landstrasse bis zur Kapelle hinunter.

In dem erwähnten Werke Simonkai's werden aus dem 55,729-076 □ Km. grossen Gebiete Siebenbürgens 110 Familien und 613 Genera vertretende 2230 phanerogame und 53 kryptogame Gefässpflanzenarten nachgewiesen. Diese noch bei weitem nicht vollständige Enumeration gibt aus dem 3417-68 □ Km. grossen Gebiete des Comitatus Udvarhely die Fundorte von 87 Familien und 418 Genera repraesentirenden 928 phanerogamen und 22 kryptogamen Gefässpflanzen-Arten, deren Hälfte nahezu für das Gebiet des Comitatus ganz neu ist; woraus die Mannigfaltigkeit, Reichhaltigkeit an Pflanzenformen, mit einem Worte das Interresante des Florengebietes dieses Székler Comitatus genügend constatirt wird.

Schliesslich bin ich Herrn *Dr. Ludwig Simonkay* zu grossem Danke verbunden für die freundliche Bereitwilligkeit, mit welcher er die Bestimmung meiner Pflanzen, so oft ich mich an ihn wendete, besorgte und somit das Zustandekommen dieser Enumeration wesentlich förderte.

Die Enumeration für sich ist auf S. 68—100 des ungarischen Textes abgedruckt.
